HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חמרא עתיקא. טעמו ניכר בענבים: **חמרא חדתא.** בנותן טעם. וכל היכא דאיתמר נותן טעם ואין טעמו ניכר הוה שיעורא בששים: **חלא דחמרא וחלא דשיכרא.** חד לאיסור וחד להיתר: **חמירא דחיטי וחמירא דשערי.** חד לחולין וחד לתרומה. ונפלו זה לתוך זה: **וכל מין במינו במשהו.** (ג) לקמן[ד] פסקינן דלאו הלכתא הכי אלא אפילו מין במינו בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך: **תבלין שנים וג' שמות והן מין אחד או מין ג' אסורין ומצטרפין** ה"ג במסכת ערלה. ג' שמות והן מין אחד כגון פלפל לבן פלפל שחור פלפל ארוך או מין ג' וג' שמות יש להן אסורין ומצטרפין אם נפלו לקדירה ולא בזה כדי לתבל ולא בזה כדי לתבל ונצטרפו ותיבלו הן של איסור מצטרפין לאוסרה. ואמר חזקיה הכא דקאמר מין ג' וג' שמות להן מצטרפין אע"ג דתלתא מיני נינהו ובשמא נמי לא שוו: **במיני מתיקה עסקינן.** שכולן טעמן מתוק ומש"ה מצטרפין דטעמן שוה למתק בהן הקדירה: **ורבא אמר לך הא מני ר"מ היא.** ואע"ג דלא שוו לא בשמא ולא בטעמא קאמר דמצטרפין ודחזקיה ליתא: **חלא שנפל לגו חמרא.** חלא דאיסור לגו חמרא דהיתר בדבר הכל בנותן טעם דכי נפיל לגויה לא הוי דמי ליה לא בריחא ולא בטעמא שאין היין מבטל ריח החומץ עד שתתרבה לתוכו ולא החומץ מבטל ריח היין משום דרובא חמרא: **אבל חמרא לגו חלא.** משעה שהגיע לאויר הכלי נהפך היין בריחו לריח החומץ וקודם שנתערבו היו שוין בריחן:

ריחיה

מכלל דרישא בנותן טעם עסקינן. יש שהיו מפרשים דכל איסור דהוי במשהו לא אמרינן ביה נותן טעם לפגם מותר דהא אין לך טעם בטל יותר ממשהו בחלף[ה] ה"ה נותן טעם לפגם ומפרש כאן מכלל דבנותן טעם עסקינן דלכך מותר בשאין בהנאתן בנותן טעם דאי במשהו הא אפילו לפגם אסור ואין ראיה מכאן דלא דייק הכא אלא מדמפליג בסיפא בהכי מכלל דרישא בנ"ט דבהכי איירי מתני' ועוד דמשהו מין במינו אין הטעם בטל כלל אפילו בחלף כיון שהטעם שוה אבל לפגם הטעם בטל ובחמץ בפסח לספרים דגרסי במשהו כרב (פסחים דף ל.) אע"ג דשלא במינו אסור במשהו אע"פ שהטעם בטל מ"מ אין לאסור טעם לפגם[ו] שלא יהא טפל חמור מן העיקר דשלא במינו אינו אסור אלא אטו מינו אלא ודאי אין חילוק בכל נותן טעם לפגם מותר: **תבלין** של ב' וג' שמות אסורין ומצטרפין. פ"ה אם נפלו לקדירה ולא בזה כדי לתבל ולא בזה כדי לתבל ונצטרפו ותיבלו והם של איסור מצטרפין לאוסרה וקשה לדפי' משמע דחדא מלתא היא ולישנא דבריתא משמע דתרי מילי נינהו לכן פירש רשב"ם דאסורים דקאמר ר"ל אסורה העיקר או הקדירה בנתינת טעם ומצטרפין בדבר יבש לאסור ואפי' בלא נתינת טעם כגון שנפלו לתוך חולין ויש בו מאתים לבטל אחד מן האיסורין אפ"ה לא בטיל עד שיהו בו מאתים מן השנים ואת"ת אמאי תני תרוייהו אסורים ומצטרפין ליתני מצטרפין לחוד ושפיר שמעינן תרוייהו בין בלא בין ביבש וי"ל דאי הוה תני הכי ה"א דר"ש דפליג בסיפא (ה) בתרוייהו פליג בין להצטרף לנותן טעם בקדירה בין להעלות באחד ומאתים מש"ה תני תרוייהו לאשמועינן דר"ש לא פליג בנתינת טעם לקדירה אלא מודה למצטרפין [ז] (כדחזי') דאע"ג דלא גזרו על תערובת דמאי אפ"ה קאמר [ח] שאני שאור ותבלין דלטעמא עבידי ולא בטלי והא דטעמא לא בטיל לא בעי למימר דלא בטיל כלל אלא דלא בטיל כדין שאר איסורים אבל בטל ודאי שפיר כי ידעינן ודאי דנתבטל הטעם כגון ביורה גדולה: **תבלין** של שנים וג' שמות והם מין א'. פרש"י כגון פלפל לבן פלפל שחור פלפל ארוך והם מין א' וכולן קרוין פלפלין או ג' מיני תבלין כגון פלפל וכמון וקנמון וקשה על זה דבמס' ערלה (פ"ב מ"י) קתני סיפא ר"ש אומר בין ג' שמות והם מין אחד בין ג' מיני' והם שם אחד אינם מצטרפין ולפ"ה דפי' דשמות לשון שם ממש בשלמא ג' שמות והם מין א' משכחת לה כדפי' אלא ג' מינים והם שם אחד היכי משכחת לה כיון דשם ר"ל שם ממש וע"ק דבכל דוכתא הוי פירוש שם איסור כמו השמות הללו [ט] (דאיסור נשך (ב"מ דף עד)) לכן נראה דשמות דקאמר היינו שם לאיסור כמו לא מן השם הוא זה בסוף פ' הזורק (שבת דף קב.) גבי יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ה' חטאות וה"פ הכא תבלין של שנים וג' שמות כגון פלפל דבלאים ופלפל דערלה ופלפל דתרומה דתלתא איסורין וכולן מין פלפלין הם או ג' מינים פלפלים וקנמון ושאר מינים וכולם איסור אחד והשתא ניחא דמשכחת שפיר ג' מינים והם שם אחד כגון מאיסור אחד פי' מתרומה או מערלה או מכלאי הכרם וכן משמע בירושלמי דתנן בפ"ב דמס' ערלה התרומה ותרומת מעשר והחלה והבכורים מצטרפין זה עם זה וקאמר עלה בגמ' לר"ש נגרכא דאע"ג דאמר ר"ש אין ב' שמות מצטרפין מודה הכא שכולם שם תרומה משמע בהדיא דשמות היינו איסורין [י]: **ורבא** אמר הא מני ר"מ היא. וא"ת א"כ מאי איריא מיני מתיקה דאמר חזקיה אפילו בלא מיני מתיקה נמי מצטרפין משום דכל מה שתיעבתי לך כו' ופרש"י דאה"נ אליבא דרבא ליתא לחזקיה דמוקי לה במיני מתיקה דוקא ול"נ דא"כ אין הלכה כחזקיה מדפליג רבא עילויה והוא בתראה ובשבת ס"פ ר"ע (דף פט:) משמע שהתלמוד תופס עיקר הא לחזקיה דקא פריך התם והתנן תבלין של ב' וג' שמות כו' ואמר חזקיה במיני מתיקה שנו כאן מדקא פריך תלמודא ממילתיה לחזקיה ש"מ דהלכה כמותו לכן נראה לרבא נמי דמוקי לה כר"מ אית' לחזקיה ואע"ג דאמר ר"מ כל איסורים שבתורה מצטרפין ואפילו בלאו מיני מתיקה משום דדרש כל מה שתיעבתי לך כו' ה"מ כשהאיסורים בעין ואז ודאי מצטרפין אלו זית מזה ואלו מזה לחייב אפילו אינם שוים במתיקה אבל כשהם מעורבין בתבשיל שאינם בעין כי ההיא דתבלין ב' וג' כו' ומיירי שמתבל בהם בקדירה אפילו ר"מ מודי לחזקיה דדוקא במיני מתיקה מצטרפין כיון שהם שוים למתק הקדירה אבל אם אינם שוים במיני מתיקה לא מצטרפין כיון שאינם שוין בנתינת טעם בקדירה שזה בא למתק וזה בא לחזק: **כל שתיעבתי לך בו'.** ואפילו למ"ד לאו שבכללות אין לוקין עליו ה"מ כגון [י] עלין ולובנין דמפקי מכל אשר יעשה מגפן היין וכן [כ] מי ומבושל בחמי טבריה דמפקינן מכי אם אלי אם אבל היכא דהאיסור מפורש כל אחד לבדו כגון בכל איסורי דעלמא אי חזינן [ל] מהכא שמצטרפי לא משגינן ליה לאו שבכללות: **ורבא** אמר בנותן טעם ריחיה חלא וטעמא חמרא חמרא. תימה דקשה הלכתא אהלכתא דקי"ל כרבא לגבי תביי וקי"ל [ז] כר' יהושע בן לוי נמי דאמר דרך המוכר פירות (ב"ב דף נ.) דריחיה חלא וטעמא חמרא חלא ור' יוחנן אמר דריחיה חלא וטעמיה חמרא חלא ורבי יהושע בן לוי אמר חמרא כרבא דהכא ומכאן נראה דמותר לקדש בע"ש על היין שריחו חלא וטעמיה חמרא:

[א]חמרא עתיקא בענבי דברי הכל בנותן טעם חמרא חדתא בענבי אביי אמר במשהו ורבא אמר [ב]בנותן טעם אביי אמר במשהו בתר טעמא אזלינן אידי ואידי חד טעמא הוא [ג] דהוה ליה מין במינו ומין במינו במשהו ורבא אמר בנותן טעם [ד]בתר שמא אזלינן והאי שמא לחוד והאי שמא לחוד וה"ל מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בנ"ט תנן יין נסך שנפל ע"ג ענבים כו' קס"ד חמרא חדתא בענבי מאי לאו בנ"ט לא במשהו הא מדקתני סיפא זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם אסור כל שאין בהנאתו בנותן טעם מותר מכלל דבנותן טעם עסקינן ואביי מתניתין בחמרא עתיקא בענבי חלא דחמרא וחלא דשיכרא וחמירא דחיטי וחמירא דשערי אביי אמר בנותן טעם בתר טעמא אזלינן והאי טעמא לחוד והאי טעמא לחוד והוה ליה מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בנותן טעם ורבא אמר במשהו בתר שמא אזלינן [ה]והאי חלא מיקרי והאי חלא מיקרי והאי חמירא מיקרי והאי חמירא מיקרי וה"ל מין במינו וכל מין במינו במשהו אמר אביי מנא אמינא לה דבתר טעמא אזלינן דתניא [ו]תבלין ב' וג' שמות והן מין אחד או מין ג' אסורין ומצטרפין ואמר חזקיה הכא במיני מתיקה עסקינן הואיל וראוין למתק בהן את הקדירה אי אמרת בשלמא בתר טעמא אזלינן כולי חד טעמא הוא אלא אי אמרת בתר שמא אזלינן האי שמא לחוד והאי שמא לחוד ורבא אמר לך הא מני ר"מ היא דתניא רבי יהודה אומר משום רבי מאיר מנין לכל איסורין שבתורה שמצטרפין זה עם זה שנאמר [ז]לא תאכל כל תועבה [ח]כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל אלא [ט]לגו חמרא דברי הכל בנותן טעם חמרא לגו חלא אביי אמר במשהו ורבא אמר [י]בנותן טעם אביי אמר במשהו

מסורת הש"ס

(א) שבת פט: ערלה פ"ב מ"י וי"ל דתנן, (ב) [חולין קיד:], (ג) [עי' תוס' ב"ב לה. ד"ה נותן], (ד) [דף עג: ועמ"ש על זה בתוס' פסחים ל. ד"ה אמר רבא וכו' דרש"י בחולין קט. ד"ה ומו לא], (ה) [שנתערבה. רש"פ], (ו) [ל"ל כדחזקיה], (ז) [מולין ו.], (ח) [ל"ל דפרק המקבל קיח.], (ט) [ועיין תוס' שבת פט: ד"ה תבלין], (י) [מיר לח:], (כ) [פסחים מא.], (ל) [ל"ל כרבא], (מ) [ש"ס היטב בב"ב ותראה דלפניהו אם ליתא הכי אלא דרומאי מתני משמיה דריב"ל וכו' והיינו דגם ריב"ל ס"ל כר' יוחנן דריחיה חלא וטעמא חמרא חמרא],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מכלל וכו' שלא יהא טפל חמור מעיקר. תמוה לי דנראה מדבריהם דהיכא דאלא במינו במשהו רחוי לאסור גם נותן טעם לפגם דמ"מ הוי כמו משהו אבל היכא דמדין מב"מ במשהו אתינן עלה אין נטל"פ אסור ומש"ה כתבו דבחמץ כיון דהטעם אינו מינו לא חמיר ממינו ונטל"פ מותר. אבל לא זכיתי להבין דמה הפרש בזה דגם במין במינו במשהו ימא בטל"פ אסור במשהו מיהו הוי. למה דכתבו תוס' מתחלה ועוד דבמשהו מב"מ וכו' זהו ימא. דשיעור דבריהם דאף דאם ימא נטל"פ הוי כמשהו מ"מ הכא דפרכינן לאביי דבתר טעמא אזלינן ממילא בטל"פ דאין טעמן שוה לא הוי מין במינו. אבל לדינא דקי"ל כרבא דבתר שמא אזלינן נ"ש כן דמה בכך דע"י הפגם אין טעמן שוה מ"מ הא שוה בשמא ואם כן מה מילוק בין היכא דמין בשא"מ במשהו להיכא דמין במינו במשהו לענין נותן טעם לפגם ופע"ג: ד"ה ורבא אמר וכו' **דהתם איכא לישנא אחרינא.** שם אינו אלא בדריב"ל דקאמר תחילה הוי חלא ולדרומאי גם ריב"ל ס"ל דהוי חמרא אבל ודאי ס"ל דהוי חמרא ולולי דמסתפינא היה נ"ל דצריך למחוק כ"ז וא"ל רק סתם דהתם איכא לישנא אחרינא דדרומאי דריב"ל ס"ל ג"כ חמרא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' חד טעמא הוא והוה: (ב) שם והאי חלא מיקרי והאי חלא. נ"ב נראה דבלשון בני אדם אידי ואידי חלא מיקרי וגם אידי ואידי חמירא מיקרי ולא דמי לתבלין של שני שמות דלא מיקרי בחד שמא אלא בלבל אחרון או בלבל שאור מיקרי: (ג) רש"י ד"ה וכל מין במינו במשהו (לקמן בסקינן וכו' ויין נסך) תפ"מ. וכ"כ ס"פ והכי הלכתא דכל מין במינו דינו במשהו ונוסחא זו בפי' רש"י עיקר והגה"ה זו שהיא ע"פ פר"ת נדפסה בתוך פרש"י בעמוד גם יתכן דפרש"י דהכא הוי קודם חזרה עיין בהגהת תשיר"י המתחיל רש"י פסק: (ד) תוס' ד"ה מכלל וכו' יותר ממשהו בחלף וא"ה אסרו דחמנא ה"ה נותן טעם לפגם וכו' הלכך מותר וכו' לפגם נמי אסור: (ה) ד"ה תבלין וכו' דפליג בסיפא. נ"ב עיין בדבור הסמוך: (ו) ד"ה כל וכו' אי חזינן מקרא כהכא דמצטרפי לא: (ז) ד"ה ורבא וכו' וקי"ל נמי כר' יהושע בן לוי דאמר:

עין משפט נר מצוה

נב א ב מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה לב סמג לאוין קסח טוש"ע י"ד סי' קלד סעיף ח:

נג ג מיי' שם הלכה יד טוש"ע י"ד סי' לח סעיף ב בהגה ועיין כל זה בב"י שם:

ד [מיי' שם הלכה לה]:

נד ה מיי' שם הלכה יד טו וע"ש בהשגות ובכ"מ:

נה ו מיי' שם הלכ' לה וסמג שם טוש"ע י"ד סי' קלד סעי' ו [וכרב אלפס עוד בפ' ערבי פסחים קנו.]:

תורה אור השלם

1. לא תאכל כל תועבה: דברים יד ג

מוסף רש"י

תבלין ב' וג' שמות. פלפל לבן שמור וארוך, או אפילו מן ג' מינין וסם (שם אחד) של איסור, אסורין. אם תיבלו בהן את הקדירה, ומצטרפין. לתבלה אם אין בכל אחד כדי לתבל ונצטרפו ותיבלו (שבת פט:). ואמר חזקיה. הא דקתני מצטרפין, הכא במיני מתיקה עסקינן. שכולן מיני מתיקת קדירה, אבל מין אחד אין מצטרף (שם). כל שתיעבתי לך. כל שאסרתי לך לתעבו ולהתרחק ממנו, הרי הוא בבל תאכל. עולמית, בכל עניין שהוא (חולין קיד:).